

עומק הכאב ועוצמת הצעקה

23.3.90

קובץ קיסם

תמונה ברייזקי: יובאסימיוס, הקריביז והאוחה, 1990, עמ' 96

למה נצאת את עצמך ממצב רצות לנבוא בתי עפרה? משנה אחרת השקפה הפוליטית שנראתה כמו טורף ההחשק לך להתעלף מהחלטתו (שם).

לשון הפניה השואלת הן, היא ממאפייניה הבלתי-התבוננת הסרת דרום עצמה, ואפיקי הונג שבת, היא שמקבת אותה עד כדי תחושת מיוג עם עלליה של יונה אחרת, היא יונה ולך?

"ספרו שמורה על הפענח יונית / עם בדרך המיוג למרות / והקרינת, והחידות וכל זה / אחרים ספרו על שאונות / דוקא שהטמפל נגמר" (עמ' 15).

המיוג הזה טעון כאב גם אצל מי שנותרה בחיים

השקפיות שלו אינן מאפשרות בהמשך בנות יבמות עד לבלי הכר, אלא מגלות את כתמי העבר וכו' בהמשך:

"על איזה תפוח סרום את עושה אתה? / על מה את בונה / לבנות קו / לשמור על הגולום / מאוך / מרחו בצד / מהכרי / מהדברה / מעודדו / ממנה / ממתכ במרות / ממת במלחמה / מונים אחרות / מאוהם הגולים / מעצמם" (עמ' 14).

ניסוח הקושי הקיומי של היונה מוכרז הפילת גילוחה, אבל סליחה אצל הנמלים / תמצא ליונה רק כמחיר ובתורת / מתן מעופות המת בנות קנים / הכנסי, פורשו / עליו כות / להשתקף כשיתן העוקצות / למצוא משפחה (עמ' 15).

התולד השירי הוא כמו פיתוח משלימי צילום צילום חדש עלי-יבני יסו, וכך חתם הבית האחרון: "מתו יבנות על המדגה הזמירות ברות, / ואור היה מלא ורעני סביבונים / הכלב רובץ לצד / בשעו ומלטי, / יונה פודעה פורת מקור מיוג / במקורה את צלות הפח / קרובה אלי מאו" (עמ' 16).

התולד למרות של השיר על חריבת בתנו מוכיח את "לאה ולרת" שמן הספר. דראשון (לילי-היה עלי למדו" (1971) המופיע בספר האחרון "לאט בתחילת באוקות, אחר כך / כבר רוחפים אותה והיא נטחנת בצעקה אחת / לשנים עשר תינוקות" (עמ' 33).

הדחף הגורף לניעוץ

כאב גדול על אובדן הנער, שרף נפשו בכפונ טבעו עמוק במשור של רבים משירי הקופה האחרונה לכתובתה של תומס ברייזקי: "אבל כל השיות והיותות היו לבסוף / מובילות את רענו של יעקב אבינו / אל אותו הבור / שהיה מסתובב בדממה במכור עלים המום / שנעשו מכוש גדול בגופו / בלילה / וביום" (עמ' 81).

כשיר-נוסקי-כבשה-אחת-סגורה-בנייה / לחכות מרתה מגוללה, משתנעת / ממעועים למים / היא עדיין ששהה את צעקה הגדולה הפודת בשורות הבאות: "צעקה כבשה את / מטמטמת מחשבים" (עמ' 63). הבא שאינו נצות הפח / לטוט וכבוה הוא ודעך באיפשו, עד כדי עצמנו - כפי שעולה, אולי כשיר "זלום".

ככיתוב-החריטה הלבן / מצוי היה הילך הפח / גופו שקתי, עדיין לפוא / עצמתי את עיני ובספיו הגדולה / תחבתי את אצבעותי מאצבעותיו הפשירות / שביקרו את הצליל הפלאי / מהשנת של הפלדים" (71).

עם נסיון החיים המצטבר, גובר אצל המשוררת הדחף לניעוץ בשורות. בספרה "קופה" (1984) עדיין היא נמנעת מפרח התעק: "שכחות אך צועקים ובאיו שפה" (מתוך "ובצפיות", עמ' 64). עם גבור הכאב, כאשר צעק מפורשם אבן נוקעת, בשיר "אל תבירות" למשל, היא נשמעת מחוסרת, כאילו מגורן שלא אומן ברחבת את פצעי הבירות באצבעות אוריות / את חסות את פצעי הבנות המעיקים לצנח / ומלפסת את החבשים בשיר "הולת" (עמ' 92). החולמים / הוקוס האלו נשמעים צורמים מתנהגת האופק של תומס ברייזקי.

שקולה מוגבה לכדי צעקה של ממש פוגעת בו ה"ביישנות", מנת חלקה של "שירה", כמו נפחה של בתולה אדומת לחיים / קמתה שחורות בערות גשם / עוצמת עיניה והחירות / מתעלפת מבישה" (עמ' 85). כשיר הקלות מסיפורה הבינעי.

ברור הניסוח הגבוה של תומס ברייזקי, היא בורות לה את המלים התבוננת: אך עבור הבירות המשתת כשירית, משלמת היא במחיר של עצמה מאופקת מן-

משמעותיו היונה

ב"שיר יסו 127 הדורים על יונה" (עמ' 1613) הפעו בין שנות הכתיבה של תומס ברייזקי, מובחר ככך שנשאר ה"שיר" על אכזבת שנותיו. מובחר מ-127 מ"י השיר הנסמכים אליו: "יונה פודעה פורת מקור מקרת, מקרקה, עם נמלים / וזה כאחד הנצים" (עמ' 13).

כך הופך פתח "שיר" זה למעין משורר בעיני תומס למעלות מימיהתובול, שהשלכחו ממנו יצינות ונחל לספנה רחבת-המליות-שבה צעקותיו. ואכן השיר ראוי לחוש לאחד מן המרכזיים בספרו.

